

1. Tento týden se zaměříme na nespisovnou češtinu. Přečtěte si (třeba i několikrát, hlavně nahlas) následující text.

Obecná čeština

- nespisovná forma českého jazyka používaná obvykle v běžné ústní komunikaci,
- používaná se zejména v Čechách a na západní Moravě,
- některá slova obecné češtiny mohou časem proniknout do hovorové češtiny, tedy do spisovné vrstvy jazyka, jsou to např. slova: dechovka, chleba, kilo, koukat, malinovka, montérky atd.
- nesmíme si plést obecnou češtinu s češtinou hovorovou. Obecná je nespisovná, hovorová spisovná.

Nářečí (dialekty)

Pozorně si prohlédni obě mapky. Jsou to mapy nářečí, která se vyskytují v České republice. Každá z uvedených skupin se může ještě dělit na další skupiny menší, ale nám stačí znát nářečí uvedená na mapě.

Jak se může lišit jedna věta v různých oblastech?

Spisovně: Dej mouku z mlýna na vozík.

Středomoravské (hanácké) nářečí, Olomouc: Dé móku ze mléna na vozék.

Východomoravské nářečí, Zlín: Daj múku ze mlýna na vozík.

Slezkomoravské nářečí, Opava: Daj muku ze mlyna na vozik.

Střední Čechy, Praha: Dej mouku ze mlejna na vozejk.

Domluvíte se u nás?

Karvinské hornické nářečí (patří do skupiny slezských nářečí), má blízko k polštině. Například: Co ogródek dol, to se jadlo. – Co zahrádka dala, to se jedlo. Západočeši při mluvě protahují samohlásku »á« tak, že zní spíš jako »é«.

Netrénovaný sluch pak zaznamená větu: Tůdleten pén mé krésný rifle, což znamená: Tento pán má krásné dříny. Poměrně používanou otázkou je na Plzeňsku: Copa je tůto? – Copak je tohle? Svoje speciální výrazy používají i na Hané. Překvapila by vás asi věta: To oni tó dobó babóňajou, čímž vám Hanáci mohou sdělit, že »Děti ještě nespí, pořád tam šmejdí«.

Kodifikační příručky

- jsou to jazykové příručky, ve kterých je zachycen správný tvar a správné užití jednotlivých slov
- kodifikace = písemné zachycení jazykové normy
- jsou závazné = musíme se jimi řídit

- patří mezi ně např. Pravidla českého pravopisu, Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost (SSČ), nebo Slovník spisovného jazyka českého (SSJČ)

2. Přepiš slova v obecné češtině spisovně:

Maminka zavřela vokno ..... Některý .....žáci choděj ..... na vyučování pozdě. Ženský ..... bys měl dycky .....votevřít .....dveře. Přítelē najdeš mezi dobrejma ..... lidma ..... Žvejkat ..... žvejkačku ..... Pekař bude pīct ..... chleba. Von ..... má teprve osum ..... let.

3. Vyhledej v textu a odpověz:

Jak se ve slezském nářečí řekne zahrádka? .....
Jak se na Hané řekne tou dobou? .....
Kde se protahuje samohláska á? .....
Jak zní ve východomoravském nářečí věta „Dej mouku z mlýna na vozík“?
.....

4. Jistě sis prohlédl/a mapky. Přiřaď tedy odlišné koncovky k nářečním skupinám.

Nesou, suchý je spisovně.
Nesou, suchej je ..... Nesó, suché je .....
Nesu, suchy je ..... Nesú, suchý je .....

5. Doplň správně chybějící slova:

Obecná čeština je součástí ..... češtiny.
Nářečí není součástí ..... češtiny.
Spisovnou češtinu používáme ve ....., na ....., nebo ji vidíme v .....
Nespisovná slova mohou postupně ..... do hovorové češtiny, protože český jazyk se stále vyvíjí.

6. Jaké znáš kodifikační příručky?

.....
.....
.....

7. Vysvětli pojem kodifikace:

.....

8. Vysvětli, co znamená, když je pro nás něco závazné:

.....